

Skolen skal være i Kjøbenhavn eller Sorø; men naar det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Bille) i Oktober Maaned imødegik Ministeren og fremsførte reelle Grunde for at lægge Skolen i Sorø, tror jeg, at han af al Magt arbejdede Ministeren i Haanden. Stedet i Sorø lader sig ikke holde med reelle Grunde, kun ved at lægge Vægt paa de historiske Minder og alt, hvad dertil knytter sig. Ellers maa det opgives og saa faar Ministeren Ret; men jeg haaber dog, at Minderne skal slaa de saglige Grunde, naar den Røst kommer op her i Thinget, som kan tale gennem Minderne. Taler man af reelle Grunde, arbejder man Ministeren i Haanden, thi efter dem maa jeg naturligvis give ham Ret; men jeg har den Tro, at, skjøndt Mindet kan lade ubetydeligt, er der dog stor Magt haabe i de historiske og i Barndoms-minderne. Jeg mener, at den store udvidede Skole, som Ministeren saa smukt kaldte et folkeligt Universitet, er paatrængende nødvendig og bliver det Dag for Dag mere. Jeg ser, som sagt, af historiske Grunde, af Mindets Grund, helst at Stedet bliver i Sorø. De, der vil holde paa Sorø af reelle Grunde, af Grunde, som man kan tage og føle paa, spinde Guld til Ministerens Sag, uden selv at vide det. Ogsaa af personlige Grunde kunde jeg meget godt ønske, at denne Skole kommer bort fra Kjøbenhavn. Men hvor nu end Stedet skal være, er det godt, man tænker paa det, og jeg synes, vi maa være Ministeren taknemmelig for de gode Ord, han talte i Oktober for denne Sag, og tog Hensyn til det Nære, der var i den Retning ifjor. At han ved Siden deraf havde en selvstændig Mening, er naturligvis Noget, vi skal være glade for. En Minister skal ikke akkurat være af vor Mening, men skal have en Mening, som han kan forbyde og gjøre gjældende. Det kan ikke hjælpe, vi have en Natue til Minister; det duer ikke. Jeg mener altsaa, at man maa være betænkt paa saasnart som muligt at faae Skolen i Stand. Men i Stedet for at gjøre den til en Statsanstalt kunde man lade den styre af Mænd, som have viist sig dygtige i Skolegjerningen, saa kunde Ministeren foreløbig understøtte den, men saa blev ikke Statens Stempel trykket derpaa, hvorved den kunde forseile sin Retning. Jeg kan ikke Andet end slutte med gentagende at sige den høitærede Kultusminister Tak for den Naade, hvorpaa han i det Hele har taget denne Sag. Skjøndt jeg ikke billiger enhver af hans Udtalelser om den.

N. Nielsen: Da jeg igaar hørte det ærede Medlem fra Odense Amts 2den Valgkreds (N. Andersen) sige, at han havde glædet sig ved, at denne Sag her var tagen op til indadgaende Drøftelse i Modsetning til tidligere, kunde jeg ikke dele denne hans Glæde, for jeg troede ikke,

Drøftelsen vilde føre til Noget. Smidlertid har jeg ved at høre den høitærede Minister i Dag faaet en anden Anskuelse, idet han jo flere Gange sagde, at, hvis Forslaget befandtes at være gavnligt, vilde han holde paa det, men for saa vidt det viste sig, at det ikke var gavnligt, var han ogsaa villig til at gjøre Indrømmelser og tage mod det, som var mere gavnligt. Herefter er der nemlig al Rimelighed for, at vi kunne naae til et Resultat; thi man maa jo antage, at den høitærede Minister, naar han har fremsat de nævnte Udtalelser, ikke vil gjøre sig selv til Dommer over, hvor vidt det, der senere maatte fremkomme, er mere eller mindre gavnligt end det nu foreliggende, at han med andre Ord vil overlade Dommen til Folkethinget, og dette igjen følge Valgernes Anskuelse, saa at det tilsidt bliver Folket, der kommer til at tale sin egen Sag, og det er det, jeg ønsker. Det ærede Medlem fra Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix) udtalte, at der er Folk, som ville hindre Forbedringer netop ved at modarbejde dette Forslag, fordi en Forbedring vil vanskeliggjøre en Omstyrning af Statskolen. Jeg hører i hvert Fald ikke til dem, som af den Grund er imod Forslaget, naar det ellers var en Forbedring, hvad jeg nu ikke tror; men kunne vi, som sagt, vente Indrømmelser, kan det være, det bliver det. Jeg har i det Hele ikke saa meget tilovers for denne Sag, at jeg skal berøre den videre, og skal derfor kun omtale den ved at henholde mig til adskillige af de igaar faldne Uttringer og til Slutningen komme til at nævne, hvad der særlig ligger mig paa Sinde. Alle de faldne Udtalelser ere jo gaaede ud fra to forskjellige Standpunkter, Fristole og Lvangsskole, og ud fra disse Standpunkter har man afgjort, hvilken Vej der er den bedste, den rigtigste og nyttigste for Børnens Udvikling og derigjennem for vort Folk. Der er Adskilligt, hvorom Alle have været enige, først dette, som igaar kaldtes Undervisningspligt; men fra anden Side nævntes Børnernes Ret, og som idag af den ærede sidste Taler (Lang) er kaldet Dplysningspligt. Det er vi vel Alle enige om, at Regeringen, den borgerlige Myndighed har Ret til at sørge for, at Børnene have et vist Lovmaal, Laemaal eller Høimaal af Kundskaber, hvad man nu vil kalde det — Navnet er ikke det Besentlige for mig —, men i alt Fald have et vist Maal af Kundskaber. Jeg er enig med dem om, at det bør Børnene have, og at den borgerlige Styrelse bør have Lilsyn dermed. Endelig er jeg enig med de Herrer paa den modsatte Side — jeg staar paa Fristolens Stade — i adskillige af de af dem fremhavende Sætninger, og det forekommer mig, at hvis vi rigtigt skalde forstaa de Sætninger, der fra deres Side have lydt, da maa de være enige med mig om Fristolen. Det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds sagde saaledes, at Kjærlighed til Børnene og derigjennem Forstaaelsen